

**ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ
และผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ**

**THE ASSOCIATION BETWEEN KEY AUDIT
MATTERS AND FIRM PERFORMANCE OF FIRMS
LISTED IN THE MARKET FOR ALTERNATIVE
INVESTMENT**

Received: 11 June, 2020

Revised: 20 January, 2021

Accepted: 28 January, 2021

นันทิยา พรหมทอง*

Nantiya Promtong*

* ภาควิชาการเงินและการบัญชี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต
เฉลิมพระเกียรติ

* Department of Finance and Accounting, Faculty of Liberal Arts and Management Science,
Kasetsart University, Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus

* Email: nantiya.p@ku.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การศึกษาครั้งนี้คือศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 132 บริษัทเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้าในตำรา เอกสารและฐานข้อมูล SETSMART แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาตลอดจนวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมานหาความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อนผลการศึกษาพบว่าจำนวนเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีนำเสนอในรายงานของผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ

คำสำคัญ: เรื่องสำคัญจากการตรวจสอบ ผลการดำเนินงานของบริษัท ตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ

Abstract

The objective of this study was to examine the association between the number of key audit matters and firm performance of firms listed in the Market for Alternative Investment (MAI). The samples in this study were 132 firms. Secondary data was gathered via texts, documents and SETSMART database, and then analyzed using descriptive statistics as well as using inferential statistic that was multiple regression analysis. The study found that the number of key audit matters was not associated with performance of firms listed in the MAI.

Keywords: Key Audit Matters, Firm Performance, Market for Alternative Investment (MAI)

บทนำ

การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์เป็นการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ของผู้ลงทุนโดยจะได้รับผลตอบแทนที่เป็นสัดส่วนกับความเสี่ยงที่มี ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยลดความเสี่ยงจึงต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อการลงทุนและมีผลต่อราคาหุ้นที่อยู่ในความสนใจของนักลงทุน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนจะวิเคราะห์ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ข้อมูลที่ได้จากรายงานทางการเงินซึ่งแสดงถึง

ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ นอกจากนี้ยังมีแหล่งข้อมูลเชิงคุณภาพที่สามารถนำมาประกอบการวิเคราะห์ได้ เช่น รายงานของการวิเคราะห์ของฝ่ายจัดการ รายงานคณะกรรมการตรวจสอบ รวมถึงรายงานของผู้สอบบัญชี โดยนักลงทุนจะใช้ข้อมูลต่างๆ มาประกอบการวิเคราะห์ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับผู้วิเคราะห์ว่ามีความต้องการในการวิเคราะห์เรื่องใด

รายงานของผู้สอบบัญชีเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้สอบบัญชีใช้สื่อสารหรือส่งสัญญาณให้ผู้ใช้งบการเงินทราบข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับกิจการมากขึ้นและผู้ใช้จะได้รับประโยชน์จากรายงานของผู้สอบบัญชีหากผู้ใช้มีความเข้าใจในข้อมูลที่ผู้สอบบัญชีสื่อสารไว้ในรายงานและนำข้อมูลไปประกอบการวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจอย่างไรก็ตามยังมีผู้ใช้งบการเงินที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากรายงานของผู้สอบบัญชีอย่างเต็มที่ซึ่ง Gray, Turner, Coram & Mock (2011) พบว่าผู้ใช้งบการเงินเห็นคุณค่าของการตรวจสอบงบการเงินแต่ก็จะอ่านเฉพาะบรรทัดความเห็นเท่านั้น ดังนั้นในปี 2015 IASSB จึงได้นำเสนอ ISA 701 เรื่องการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับรองคุณภาพ และในประเทศไทยสภาวิชาชีพบัญชีได้บังคับใช้มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 701 นี้สำหรับงวดสิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม 2559 ซึ่งหน่วยงานกำกับดูแลเชื่อว่าจะเป็น การให้ข้อมูลที่ มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินและคาดหวังว่าผู้ใช้งบการเงินจะสามารถอ่านรายงานของผู้สอบบัญชีได้อย่างเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่โดยมุ่งเน้นการสื่อสารข้อมูลที่ผู้สอบบัญชีพบในกิจการที่ตรวจสอบให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับทราบมากขึ้น เนื่องจากผู้สอบบัญชีสามารถเข้าถึงข้อมูลของกิจการได้มากกว่าผู้ใช้งบการเงินกลุ่มอื่นๆ ดังนั้นการนำเสนอข้อมูลในรายงานของผู้สอบบัญชีที่มากขึ้นจะช่วยส่งสัญญาณให้ผู้ใช้งบการเงินทราบข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจได้มากขึ้น รวมถึงช่วยลดความไม่สมดุลของข้อมูลระหว่างผู้บริหารและผู้ใช้งบการเงินลงได้ (Lennox & Park, 2006) และการนำเสนอข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้นจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นต่อบงการเงิน เพิ่มความโปร่งใสและให้ข้อมูลที่มีประโยชน์กับผู้ใช้งบการเงินมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันการนำเสนอข้อมูลในรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีจำนวนมากอาจจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินบางคนไม่ให้ความสนใจต่อรายงานของผู้สอบบัญชีเลยเนื่องจากมีข้อมูลในปริมาณมากและอ่านเข้าใจยาก ดังนั้นประเด็นดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าการรายงานของผู้สอบบัญชีในเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจะนำมาซึ่งข้อมูลใหม่และข้อมูลที่สำคัญเพื่อช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันในข้อมูลระหว่างผู้ลงทุนกับกิจการและจะสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนในการใช้ข้อมูลไปประกอบการวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจลงทุนหรือไม่

วัตถุประสงค์งานวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ

การตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีตัวแทน

ตามทฤษฎีตัวแทน (Jensen & Meckling, 1976) นั้นผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนที่มีอำนาจในการบริหารทรัพยากรของกิจการและสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆได้มากกว่าบุคคลอื่น รวมถึงเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดทำและนำเสนอรายงานทางการเงินต่างๆ ต่อผู้ถือหุ้นและผู้ใช้งบการเงินกลุ่มอื่นๆ ดังนั้นการที่จะติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารเพื่อยืนยันว่ารายงานทางการเงินต่างๆที่ได้จัดทำขึ้นนั้นมีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่นั้นจึงทำได้โดยการที่ผู้ถือหุ้นใช้บริการจากผู้สอบบัญชีเพื่อมาทำการตรวจสอบและแสดงความเห็นเกี่ยวกับรายงานทางการเงินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตรวจสอบและควบคุมฝ่ายบริหารของผู้ถือหุ้นนอกจากนี้ผู้สอบบัญชีนั้นถือเป็นบุคคลภายนอกกิจการที่สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกและมีข้อมูลเกี่ยวกับกิจการมากกว่าบุคคลอื่นดังนั้นจึงสามารถนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจหรือควรให้ความสำคัญต่อผู้ถือหุ้นและผู้ใช้งบการเงินได้ การที่ผู้สอบบัญชีเข้าถึงและมีข้อมูลข่าวสารของกิจการที่มากกว่าผู้ถือหุ้นหรือผู้ใช้งบการเงินนั้นทำให้สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นหรือผู้ใช้งบการเงินผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่น่าสนใจและควรให้ความสำคัญของกิจการ ซึ่งการรายงานข้อมูลผ่านหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีอย่างเพียงพอและมีคุณภาพจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารของบริษัท รวมถึงผู้ใช้งบการเงินสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์และตัดสินใจในการลงทุนอีกด้วย

เรื่องสำคัญจากการตรวจสอบ

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้กำหนดให้งบการเงินของบริษัทจะต้องได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตซึ่งเป็นการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินที่ตรวจสอบว่างบการเงินนั้นถูกต้องตามควรในสาระสำคัญรวมถึงถูกจัดทำตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินโดยผู้สอบบัญชีจะนำเสนอผ่านรายงานของผู้สอบบัญชีตามมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 700 (ปรับปรุง) เรื่องการแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559) โดยมาตรฐานฉบับดังกล่าวนอกจากจะกำหนดให้ระบุถึงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินแล้วยังกำหนดให้ผู้สอบบัญชีสามารถตัดสินใจที่จะสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบสำหรับกิจการตามข้อกำหนดที่ระบุในมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 701 อีกด้วย ทั้งนี้สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้บังคับใช้มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 701 เรื่องการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต สำหรับงบการเงินปีตั้งแต่ 2559 เป็นต้นไป (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557) โดยเรื่องสำคัญในการสอบบัญชีคือเรื่องต่างๆ ที่ผู้สอบบัญชีใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพแล้วเห็นว่ามีความสำคัญที่สุดในการตรวจสอบงบการเงินปีปัจจุบันและเป็นเรื่องที่ต้องสื่อสารกับผู้มีส่วนที่กำกับดูแลกิจการซึ่งประกอบด้วย (1) เรื่องที่มีความเสี่ยง

ที่มีนัยสำคัญ (2) เรื่องปัญหาที่พบระหว่างการตรวจสอบ (3) เรื่องที่ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องมีการแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในรายงาน ทั้งนี้การนำเสนอเรื่องสำคัญจากการสอบบัญชีนั้นอาจมีผลกระทบต่อผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งผู้สอบบัญชีก็ต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาว่าเรื่องใดเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้ใช้งบการเงิน อย่างไรก็ตามมาตรฐานการสอบบัญชีไม่ได้กำหนดจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่ต้องนำเสนอทำให้กิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันอาจมีจำนวนเรื่องรวมถึงประเด็นที่นำเสนอแตกต่างกันไปตามแต่ละกิจการรวมถึงในบางกิจการผู้สอบบัญชีอาจไม่มีเรื่องสำคัญที่ต้องการนำเสนอก็ได้

ผลการดำเนินงาน

การวัดผลการดำเนินงานของกิจการนั้นจะแบ่งออกเป็นการวัดผลทางการบัญชีและการวัดผลทางการตลาด โดยการวัดผลทางการบัญชีนั้นจะเป็นการวัดผลที่เป็นมุมมองจากผลการดำเนินงานปัจจุบันของกิจการ (Backward-looking aspect) โดยการวัดผลมูลค่าของกิจการซึ่งเป็นมุมมองทางการบัญชีที่ได้รับความนิยมคือ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ทั้งหมด ส่วนการวัดผลทางการตลาดนั้นจะเป็นการวัดผลที่เป็นมุมมองจากอนาคต (Forward-looking aspect) ซึ่งเป็นความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในอนาคตของกิจการที่อยู่บนข้อมูลในปัจจุบันของกิจการโดยการวัดผลมูลค่าของกิจการซึ่งเป็นมุมมองทางการตลาดที่ได้รับความนิยมคือ วัดตามตัวแบบของ Tobin's Q (Al-Matari, Al-Swidi & Fadzil, 2014) ทั้งนี้ในการศึกษานี้จะวัดผลการดำเนินงานของกิจการโดยมุมมองทางการตลาดซึ่งวัดจาก Tobin's Q โดย Tobin's Q เป็นตัววัดผลการดำเนินงานซึ่งผสมผสานระหว่างข้อมูลจากรายงานทางการเงินและมูลค่าทางการตลาดของกิจการโดยอัตราส่วน Tobin's Q จะสะท้อนถึงการคาดการณ์ของนักลงทุนที่มองผลการดำเนินงานของกิจการในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างผลตอบแทนในราคาหุ้นและจะดึงดูดให้นักลงทุนมีความสนใจในหุ้นของกิจการ ดังนั้นการรายงานเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีจึงเป็นการให้ข้อมูลที่มากขึ้นแก่นักลงทุนเกี่ยวกับเรื่องที่สะท้อนถึงความเสี่ยงหรือสถานการณ์ที่น่าสงสัยของกิจการหรือเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนในการประเมินผลการดำเนินงานหรือมูลค่าของกิจการได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีทั้งแบบที่มีเงื่อนไขและแบบที่ไม่มีเงื่อนไขนั้นส่งผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุนโดยการนำเสนอความเห็นแบบมีเงื่อนไขจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับราคาหุ้น แม้ว่าตลาดจะมีเหตุการณ์ที่ไม่ค่อยดีแต่ความเห็นของผู้สอบบัญชียังคงเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าอยู่เสมอ (Tahinakos & Samarinas, 2016; Lanniello & Galloppo, 2015) นอกจากนี้การรายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบนั้นก็จะเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์

ในการตัดสินใจของผู้ใช้รายงานของผู้สอบบัญชี รวมถึงมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีทำให้มีคุณภาพการสอบบัญชีที่สูงขึ้นด้วย (Li, Hay, & Lau, 2018) โดยการเปิดเผยเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบเป็นข้อมูลที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุนในด้านปริมาณการซื้อขาย (Altawalbeh & Alhajaya, 2019) โดยนักลงทุนจะมีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจเมื่อได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Christensen, Glover, & Wolfe, 2014) ดังนั้นการรายงานเรื่องสำคัญจึงมีคุณค่าในเชิงการสื่อสารสำหรับนักลงทุนมืออาชีพเนื่องจากสามารถเข้าใจในสิ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องการสื่อสาร แต่ในอีกมุมมองก็พบว่ารูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีต่างๆไม่ทำให้ช่องว่างของความคาดหวังระหว่างผู้ถือหุ้นและผู้สอบบัญชีลดลง นั่นคือความคาดหวังของผู้ถือหุ้นที่มีต่อข้อมูลที่รายงานของผู้สอบบัญชีไม่ตรงกับสิ่งที่ผู้สอบบัญชีแสดงไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชี (Chong & Pflugrath, 2008) นอกจากนี้ผู้ใช้งบการเงินยังมีความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนว่ารายงานของผู้สอบบัญชีมีเป้าหมายเพื่อสื่อสารเรื่องใดและรายงานให้ความเชื่อมั่นในระดับใดดังนั้นรายงานของผู้สอบบัญชีจึงไม่ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ (Gray et al., 2011) รวมถึงการรายงานข้อความสำคัญไม่ได้มีคุณค่าเนื้อหาข้อมูลที่เพิ่มขึ้นให้กับผู้ใช้ ดังนั้นการรายงานเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบจึงไม่ได้เป็นการนำเสนอข้อมูลใหม่ให้อ่านแต่อย่างใดแต่เป็นเพียงคุณค่าเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น (Li, 2017)

ในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับรายงานผู้สอบบัญชีใน 2 มุมมอง คือ 1) การศึกษาในมุมมองของผู้สอบบัญชีซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรงซึ่งผู้สอบบัญชีเห็นว่าคุณค่าโดยรวมของรายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่นั้นมีประโยชน์ในระดับหนึ่ง (ชาญชัย ตั้งเรณรัตน์, 2558) ทั้งนี้การนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบทำให้ผู้สอบบัญชีมีความเชื่อมั่นในการแสดงความคิดเห็น ทำให้รู้สึกว่าได้ลดความเสี่ยงจากการสอบบัญชีลงเพราะต้องใช้ความระมัดระวังมากขึ้นในการปฏิบัติงาน ต้องเอาใจใส่และตั้งใจทำความเข้าใจในงบการเงินที่ตรวจสอบเพื่อให้สามารถเลือกและรายงานเกี่ยวกับเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ 2) การศึกษาในมุมมองด้านการตอบสนองของตลาด โดยศิลปพร ศรีจันเพชร (2560) พบว่าจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตอบสนองของตลาดด้านปริมาณการซื้อขายของตราสารทุนอย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือการที่นักลงทุนได้รับข้อมูลเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากขึ้นจะส่งผลให้นักลงทุนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการซื้อขายได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้การที่นำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบสำหรับบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและกลุ่มเทคโนโลยีนั้นมีความสำคัญด้านการสื่อสารซึ่งมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของนักลงทุนและทำให้ผู้ใช้งบการเงินมีความสนใจในรายงานของผู้สอบบัญชีเพิ่มขึ้นรวมถึงเข้าใจลักษณะทางธุรกิจและความเสี่ยงของธุรกิจได้ดีขึ้น (ปภาณัช เดชจรัสศรี, จอมใจ แชมเพชร, และอมลยา โกไศยกานนท์, 2562) แต่ในขณะเดียวกันจำนวนเรื่องในการตรวจสอบที่มีการนำเสนอนั้นก็มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลการดำเนินงานและความสัมพันธ์

เชิงบวกกับค่าสอบบัญชี ระยะเวลาการออกรายงานของผู้สอบบัญชีและระดับของการจัดการกำไรของกิจการ (เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย, ศิลพร ศรีจันเพชร, และอนุวัฒน์ ภักดี, 2562) รวมถึงการเปิดเผยเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบเกี่ยวกับค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับมูลค่าทางการตลาด และการเปิดเผยเกี่ยวกับการด้อยค่าของค่าความนิยมและสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับมูลค่าทางการตลาดของบริษัท (สุพรรณิ คำวาส, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู, และศิริเดช คำสุพรหม, 2563) อย่างไรก็ตามจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรของบริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรก (ศศิประภา สมัครเขตการพล, 2562) ทั้งนี้การที่มีจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบรายงานของผู้สอบบัญชีจำนวนมากก็จะส่งผลไม่ค่อยดีกับกิจการเพราะเรื่องให้ผู้สอบให้ความสำคัญนั้นค่อนข้างจะเป็นเรื่องที่สะท้อนถึงความเสี่ยงหรือสถานการณ์ที่น่าสงสัยของกิจการ แต่ในส่วนของผู้ใช้งบการเงินนั้นการนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบยังมีจำนวนเรื่องที่ไม่มากก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินของกิจการเนื่องจากเป็นข้อมูลเกี่ยวกับกิจการที่ผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญ

ทั้งนี้ในประเทศไทยงานวิจัยในประเด็นนี้ก็ยังคงมีน้อยและผลการวิจัยยังมีความหลากหลายและไม่แน่ชัดเกี่ยวกับประโยชน์ของการรายงานเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบเนื่องจากการที่ผู้สอบบัญชีต้องรายงานเรื่องดังกล่าวทำให้ต้องมีความระมัดระวังและใช้ระยะเวลาการตรวจสอบเพิ่มขึ้น และกิจการที่รับตรวจอาจต้องจ่ายค่าสอบบัญชีที่มากขึ้นซึ่งประโยชน์ที่เกิดขึ้นอาจจะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เนื่องจากการรายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบอาจแสดงถึงการมีคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ว่าได้มีการให้ความสำคัญเรื่องใดแต่อาจไม่ได้เป็นข้อมูลที่มีคุณค่าแก่ผู้ใช้งบการเงิน นอกจากนี้การศึกษาในอดีตยังมุ่งเน้นไปที่การศึกษาในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทำให้ยังไม่ครอบคลุมบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอซึ่งเป็นตลาดทางเลือกที่ช่วยให้บริษัทขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถระดมเงินทุนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุพรรณิ คำวาส และคณะ (2563) ที่ได้เสนอให้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอเพื่อเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพบัญชี

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของงานวิจัยคือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ (Market for Alternative Investment: MAI) สำหรับงวดปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2561 โดยไม่รวมบริษัทที่ไม่ได้มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคมเพื่อเป็นการลดผลกระทบของเหตุการณ์ที่อาจมีผลต่อผลการดำเนินงานและมูลค่าของหลักทรัพย์ของบริษัทที่ไม่ได้มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จะต้องมีข้อมูลตัวแปรครบทุกตัว

ที่ใช้ในการวิจัย ทั้งนี้ตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอเป็นตลาดหลักทรัพย์แห่งที่สองของประเทศไทย ซึ่งเปิดทำการซื้อขายโดยมีจุดประสงค์ทำหน้าที่เป็นตลาดทุนซึ่งจะเน้นไปที่กิจการขนาดกลาง และขนาดย่อมที่มีศักยภาพในการเติบโต เพื่อเปิดโอกาสให้กิจการที่ไม่สามารถเข้า ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีแหล่งในการระดมเงินทุนจากประชาชนโดยทั่วไป นอกจากนี้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอนั้นต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ของ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลต่อประชาชนเช่นเดียวกับบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร บทวิเคราะห์ ต่างๆของบริษัท รายงานทางการเงินรวมถึงรายงานของผู้สอบบัญชีจึงไม่มีแตกต่างกัน ทั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาทั้งสิ้น 132 บริษัทดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวน
จำนวนบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ MAI	151
หัก บริษัทที่ไม่ได้มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม	5
หักบริษัทที่ไม่มีข้อมูลครบ	3
จำนวนกลุ่มตัวอย่างก่อนตัดค่าผิดปกติ	143
หัก ค่าผิดปกติ	9
จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	132

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 132 ตัวอย่าง เมื่อแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างส่วนมากอยู่ในกลุ่มธุรกิจบริการร้อยละ 25.76 รองลงมาอยู่ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ร้อยละ 25 และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างร้อยละ 15.15 โดยจะอยู่ในกลุ่มเกษตรและ อุตสาหกรรมอาหารน้อยที่สุดร้อยละ 5.30 ดังที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	7	5.30
ทรัพยากร	12	9.09
เทคโนโลยี	9	6.82
ธุรกิจการเงิน	9	6.82
บริการ	34	25.76
สินค้าอุตสาหกรรม	33	25.00
สินค้าอุปโภคบริโภค	8	6.06
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	20	15.15
รวม	132	100

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมจากการเปิดเผยรายงานผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับความเห็นของผู้สอบบัญชีในเรื่องสำคัญจากการสอบบัญชีและประเภทของสำนักงานสอบบัญชี และข้อมูลทางการเงินในงบการเงินจากรายงานประจำปีของกิจการเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน กำไร(ขาดทุน)สุทธิ และมูลค่าตลาดของหุ้นสามัญโดยเก็บรวบรวมจากฐานข้อมูล SETSMART

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบจำลอง ดังนี้

$$\text{Tobin's } Q_{it} = \alpha_0 + \beta_1 NI_i + \beta_2 SIZE_i + \beta_3 BIGN_i + \varepsilon_i \dots (1)$$

$$\text{Tobin's } Q_{it} = \alpha_0 + \beta_4 OPI_i + \beta_5 SIZE_i + \beta_6 BIGN_i + \varepsilon_i \dots (2)$$

$$\text{Tobin's } Q_{it} = \alpha_0 + \beta_7 NI_i + \beta_8 OPI_i + \beta_9 KAM_i + \beta_{10} SIZE_i + \beta_{11} BIGN_i + \varepsilon_i \dots (3)$$

ตารางที่ 3 การวัดค่าตัวแปร

ตัวแปร	สัญลักษณ์ที่ใช้	วิธีการวัด
ตัวแปรตาม ผลการดำเนินงาน	Tobin's Q	(มูลค่าตลาดของหุ้นสามัญ + หนี้สินทั้งหมด) / สินทรัพย์ทั้งหมด
ตัวแปรต้น 1. กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	NI	กำไร(ขาดทุน)สุทธิหารด้วย สินทรัพย์รวม
2. ความเห็นของผู้สอบบัญชี	OPI	ตัวแปรหุ่น โดยกำหนดให้ 1 = ถ้าผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นแบบ มีเงื่อนไข และเป็น 0 = ถ้าผู้สอบ บัญชีแสดงความเห็นแบบไม่มี เงื่อนไข
3. จำนวนเรื่องสำคัญจากการ สอบบัญชี	KAM	จำนวนเรื่องสำคัญจากการ ตรวจสอบที่ปรากฏในรายงาน ของผู้สอบบัญชี
ตัวแปรควบคุม 1. ขนาดของบริษัท	SIZE	วัดโดยลอการิทึมของสินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นปี
2. ประเภทของสำนักงาน สอบบัญชี	BIGN	ตัวแปรหุ่น โดยกำหนดให้ 1 = ถ้าเป็น Big 4 (PwC, KPMG, EY และ Deloitte) และ 0 = ถ้าไม่เป็น Big 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับผลการวิเคราะห์จะเกี่ยวกับข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานสำหรับข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษาโดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4 ประเภทเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบ

ประเภท	จำนวน*	ร้อยละ	ร้อยละต่อกลุ่มตัวอย่าง (จำนวนเรื่อง/จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง)
รายได้	91	40.99	68.94
การด้อยค่า	38	17.12	28.79
สินค้าคงเหลือ	32	14.41	24.24
การควบรวมกิจการและ กิจการที่เกี่ยวข้องกัน	20	9.01	15.15
การวัดมูลค่าสินทรัพย์	14	6.31	10.61
ลูกหนี้	6	2.70	4.55
อื่นๆ	21	9.46	15.91
รวม	222	100	

* ผู้สอบบัญชีสามารถนำเสนอเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบสำหรับแต่ละกิจการได้มากกว่า 1 เรื่อง

จากตารางที่ 4 ซึ่งเป็นประเภทของเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีรายงานไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีสำหรับงวดปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2561 สำหรับกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ พบว่ามีทั้งหมด 222 เรื่องซึ่งเรื่องที่มีการรายงานไว้มากที่สุดคือประเด็นเกี่ยวกับรายได้ ซึ่งการรับรู้รายได้ของกิจการนั้นจะส่งผลอย่างมากต่อรายได้ที่ปรากฏในงบการเงินของกิจการซึ่งสะท้อนผลการดำเนินงานของกิจการและการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 132 กิจการและผู้สอบบัญชีมีการรายงานเรื่องการรับรู้รายได้เป็นเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบทั้งหมดจำนวน 91 กิจการซึ่งคิดเป็นร้อยละ 68.94 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่นำเสนอประเด็นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญกับประเด็นนี้เป็นอย่างมากและต้องการจะสื่อสารให้ผู้ใช้งบการเงินได้ให้ความสำคัญและนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ

ตารางที่ 5 ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
NI	0.02	0.12	0.25	-0.70
SIZE	20.78	0.76	22.94	18.83
Tobin's Q	1.45	0.77	5.02	0.51
OPI	0.05	0.21	1.00	0.00
BIGN	0.49	0.50	1.00	0.00
KAM	1.61	0.68	4.00	1.00

จากตารางที่ 5 พบว่ากิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอมีค่าเฉลี่ยของกำไร (ขาดทุน) สุทธิ (NI) อยู่ที่ 0.02 กิจการสามารถสร้างผลกำไรจากการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการได้ไม่มากนักโดยกิจการมีขนาดสินทรัพย์รวมเฉลี่ยอยู่ที่ 20.78 ในส่วนของผลการดำเนินงานซึ่งวัดจากอัตราส่วน Tobin's Q มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.45 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 1 นั่นคือนักลงทุนเห็นว่ากิจการสามารถสร้างผลตอบแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการมีข้อมูลที่มีประโยชน์และเพียงพอต่อการตัดสินใจทั้งข้อมูลที่เป็นตัวเลขและข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลขจะช่วยให้ นักลงทุนสามารถคาดการณ์ถึงผลการดำเนินงานในอนาคตของกิจการได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ในส่วนของการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี (OPI) โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 0.05 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 นั่นคือผู้สอบบัญชีส่วนใหญ่แสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข โดยประเภทของสำนักงานสอบบัญชีมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.49 นั่นคือสำนักงานสอบบัญชีที่ตรวจสอบกิจการในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอเป็น Big4 และไม่ใช่ Big4 มีจำนวนใกล้เคียงกันมาก และค่าเฉลี่ยของเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบ (KAM) อยู่ที่ 1.61 ซึ่งแสดงว่าผู้สอบบัญชีจะรายงานเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบอยู่ระหว่าง 1-2 เรื่องในรายงานของผู้สอบบัญชีซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญสะท้อนถึงความเสี่ยงหรือสถานการณ์ที่น่าสงสัยของกิจการและเป็นประเด็นที่ผู้ใช้งบการเงินควรให้ความสำคัญ

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่วัดด้วย Pearson correlation

	NI	OPI	KAM	SIZE	BIGN	Tobin's Q
NI	1					
OPI	-.345**	1				
KAM	-.282**	.126	1			
SIZE	.153	.015	.079	1		
BIGN	.189*	-.215*	-.075	.268**	1	
Tobin's Q	.275**	.018	-.015	-.131	.140	1

** นัยสำคัญที่ระดับ 0.05, * นัยสำคัญที่ระดับ 0.1

ตารางที่ 6 พบว่ารายการความเห็นของผู้สอบบัญชี (OPI) และจำนวนเรื่องสำคัญจากการสอบบัญชี (KAM) มีความสัมพันธ์กับรายการกำไร(ขาดทุน)สุทธิ (NI) ในทิศทางลบ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนรายการประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIGN) มีความสัมพันธ์กับกำไร(ขาดทุน)สุทธิ (NI) ในทิศทางบวก ณ ระดับนัยสำคัญ 0.1 ส่วนผลการดำเนินงานซึ่งวัดจาก Tobin's Q มีความสัมพันธ์กับกำไร(ขาดทุน)สุทธิ (NI) ในทิศทางบวก ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 นอกจากนี้รายการประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIGN) มีความสัมพันธ์กับขนาดของบริษัท (SIZE) ในทิศทางบวก ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าไม่เกิน 0.8 ดังนั้นจึงน่าจะไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและเมื่อทำการวิเคราะห์ค่า Variance inflation factor (VIF) ซึ่งใช้ในการทดสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) มีค่าอยู่ระหว่าง 1.104 - 1.269 ซึ่งน้อยกว่า 10 (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010) ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาดังกล่าวในงานวิจัยนี้ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 7

ในตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวนเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและผลการดำเนินงานของบริษัท ตามแบบจำลองที่ 1 พบว่าค่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.125 นั่นคือตัวแปรอิสระทั้งหมดในสมการสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วน Tobin's Q ได้ร้อยละ 12.50 และค่า P-value ที่ได้สำหรับตัวแปรกำไร(ขาดทุน)สุทธิ มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 ดังนั้นรายการกำไร(ขาดทุน)สุทธิมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานซึ่งวัดจากอัตราส่วน Tobin's Q อย่างมีนัยสำคัญโดยมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางบวก นั่นคือกิจการมีผลกำไร (ขาดทุน) ที่เพิ่มมากขึ้นจะเป็นข้อมูลที่นักลงทุนใช้ในการคาดการณ์ผลการดำเนินงานของกิจการในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างผลตอบแทนในราคาหุ้นที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

Independent Variables	Dependent Variables		
	Model 1 Tobin's Q	Model 2 Tobin's Q	Model 3 Tobin's Q
Constant (P-value)	5.771*** (0.002)	5.201*** (0.006)	6.235*** (0.001)
NI (P-value)	1.734*** (0.001)		2.269*** (0.000)
OPI (P-value)		0.241 (0.461)	0.648 (0.052)
KAM (P-value)			0.112 (0.251)
SIZE (P-value)	-0.215** (0.015)	-0.189** (0.039)	-0.249*** (0.005)
BIGN (P-value)	0.221 (0.100)	0.314** (0.028)	0.280** (0.040)
R²	0.125	0.054	0.160
Adjusted R²	0.105	0.032	0.127
Maximum VIF	1.104	1.136	1.269

*** นัยสำคัญที่ระดับ 0.01, ** นัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ตามแบบจำลองที่ 2 พบว่าค่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.054 นั่นคือตัวแปรอิสระทั้งหมดในสมการสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วน Tobin's Q ได้เพียงร้อยละ 5.40 และค่า P-value ของตัวแปรการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 ดังนั้นการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของกิจการซึ่งวัดจากอัตราส่วน Tobin's Q นั่นคือการที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขไม่ได้ส่งผลต่อการประเมินผลการดำเนินงานในอนาคตของนักลงทุนสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอแตกต่างไปจากการที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข

ผลการวิเคราะห์ตามแบบจำลองที่ 3 พบว่าค่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.160 แสดงว่าปัจจัยอิสระทั้งหมดในสมการมีความสามารถในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วน Tobin's Q ได้ร้อยละ 16 ทั้งนี้จากการตรวจสอบค่า P-value ของตัวแปรเมื่อเทียบกับระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 จะพบว่าค่า P-value ที่ได้ของกำไร(ขาดทุน)สุทธิมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด ดังนั้นรายการกำไร(ขาดทุน)สุทธิมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการตลาดของกิจการซึ่งวัดจากอัตราส่วน Tobin's Q โดยมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางบวก นั่นคือหากกิจการมีกำไร(ขาดทุน)สุทธิเพิ่มมากขึ้นจะทำให้ต้นทุนการตลาดผลการดำเนินงานของกิจการในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างผลตอบแทนในราคาหุ้นสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้ค่า P-value ของตัวแปรการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีมีค่าเท่ากับ 0.052 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดดังนั้นการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีโดยเฉพาะการแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วน Tobin's Q และค่า P-value ของตัวแปรจำนวนเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบนั้นมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด ดังนั้นจำนวนเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบที่ปรากฏในรายงานของผู้สอบบัญชานั้นจึงไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วน Tobin's Q นั่นคือนักลงทุนไม่ได้นำประเด็นการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีและจำนวนเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบที่มีในรายงานของผู้สอบบัญชีไปใช้ในการคาดการณ์ผลการดำเนินงานในอนาคตสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอ

ผลการศึกษาและอภิปราย

ประเด็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีมีการรายงานไว้มากที่สุดคือประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้รายได้ ซึ่งการรับรู้รายได้นั้นจะส่งผลอย่างมากต่อรายได้ที่ปรากฏในงบการเงินของกิจการซึ่งสะท้อนผลการดำเนินงานของกิจการและการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร การนำเสนอรายการนี้เป็นจำนวนมากที่สุดจะแสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญกับประเด็นนี้เป็นอย่างมากและผู้ใช้งบการเงินควรให้ความสำคัญและนำไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจเนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของกิจการ นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลพบว่ารายการกำไร (ขาดทุน) สุทธิสำหรับงวดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดเอ็มเอไอ นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์พบว่าการแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขของผู้สอบบัญชานั้นไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของกิจการซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักลงทุนไม่ได้พิจารณาเพียงแค่ความเห็นของผู้สอบบัญชีที่รายงานเท่านั้นแต่ยังพิจารณาข้อมูลอื่นๆ ประกอบการตัดสินใจอีกด้วย นอกจากนี้รายการเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบที่ปรากฏในรายงานของผู้สอบบัญชานั้นก็ไม่มีผลต่อผลการดำเนินงานของกิจการอีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตซึ่งพบว่าการรายงานเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบนั้นไม่ได้ให้ข้อมูลสำคัญที่เพิ่มขึ้นกับผู้ใช้งบการเงิน

(Li, 2017) และผลการศึกษาของศศิประภา สมัครเขตการพล (2562) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ของจำนวนเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบและการจัดการกำไรของบริษัท อาจเนื่องมาจากกิจการในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอนั้นเป็นแหล่งระดมทุนจากประชาชนทั่วไปที่เน้นไปที่กิจการขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนั้นสำหรับนักลงทุนแล้วในการคาดการณ์ผลการดำเนินงานของกิจการอาจพึ่งพาข้อมูลผลการดำเนินงานทางการบัญชีหรือผลกำไร(ขาดทุน)ในปัจจุบันมากกว่า นอกจากนี้ประเด็นเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีรายงานนั้นส่วนมากคือเรื่องการรับรู้รายได้ของกิจการ ซึ่งหากกิจการยังมีผลการดำเนินงานในปัจจุบันที่ยังคงเป็นกำไรสุทธิอยู่จึงอาจทำให้นักลงทุนไม่ได้มีความกังวลมากนักกับเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีรายงาน รวมถึงในประเทศไทยนั้นการนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบนั้นได้เริ่มรายงานมาไม่นานมากนักทำให้นักลงทุนยังไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมากเพียงพอ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าจำนวนเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีนำเสนอในรายงานของผู้สอบบัญชานั้นไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ การนำเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีในประเด็นเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบจึงไม่ได้นำมาซึ่งข้อมูลใหม่หรือข้อมูลสำคัญที่นำไปวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจลงทุน ดังนั้นหน่วยงานกำกับดูแลควรส่งเสริมให้ผู้ใช้งบการเงินตระหนักถึงความสำคัญและการนำเสนอเรื่องสำคัญในการตรวจสอบไปใช้ประโยชน์ให้มากขึ้นเนื่องจากเป็นข้อมูลจากบุคคลภายนอกที่สามารถเข้าถึงข้อมูลภายในกิจการได้มากกว่าที่นักลงทุนเข้าถึงจึงถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาในมุมมองของผู้ใช้งบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าต่อไปอาจทำการศึกษาในมุมมองของบริษัทที่รับการตรวจสอบบัญชีว่าได้ตระหนักถึงเรื่องสำคัญจากการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชื่อนำเสนอหรือไม่เนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของบริษัทรวมถึงความคุ้มค่าของต้นทุนและประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อบริษัท

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย, ศิลปพร ศรีจันเพชร, และอนวัธน์ ภักดี. (2562). เรื่องสำคัญในการตรวจสอบบอกอะไร. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 15(45), 5-25.
- ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์. (2558). คุณค่าของรายงานผู้สอบแบบใหม่. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 11(31), 26-44.
- ปภาณัช เดชจรัสศรี, จอมใจ แซ่มเพชร, และอมลยา โกไศยกานนท์. (2562). คุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและกลุ่มเทคโนโลยีที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 17(1), 43-55.
- ศศิประภา สมัครเขตการพล. (2562). เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ คุณภาพการสอบบัญชีและการจัดการกำไรของบริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 33(108), 210-225.
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2560). เรื่องสำคัญในการตรวจสอบในหน้ารายงานผู้สอบบัญชีกับการตอบสนองของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 13(38), 22-37.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). *มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701 การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต*. Retrieved from <http://www.tfac.or.th>.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). *มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 700 (ปรับปรุง) เรื่องการแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน*. Retrieved from <http://www.tfac.or.th>.
- สุพรรณิ คำवास, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู, และศิริเดช คำสุพรหม. (2563). การเปิดเผยเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (KAM) และมูลค่าองค์กรตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 34(110), 51-66.
- Al-Matari, E. M., Al-Swidi, A. K., & Fadzil, F. H. (2014). The measurements of firm performance's dimensions. *Asian Journal of Financial & Accounting*, 6(1), 24-49.
- Altawalbeh, M. A. F., & Alhajaya, M. E. S. (2019). The investors reaction to the disclosure of key audit matters: Empirical evidence from Jordan. *International Business Research*, 12(3), 50-57.

- Chong, K., & Pflugrath, G. (2008). Do different audit report formats affect shareholders' and auditors' perceptions?. *International Journal of Auditing*, 12(3), 221-241.
- Christensen, B. E., Glover, S. M., & Wolfe C. J. (2014). Do critical audit matter paragraphs in the audit report change nonprofessional investors' decision to invest?. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 33(4), 71-93.
- Gray, G. L., Turner, J. L., Coram, P. J., & Mock, T. J. (2011). Perceptions and misperceptions regarding the unqualified auditor's report by financial statement preparers, users, and auditors. *Accounting Horizons*, 25(4), 659-684.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Jensen, M., & Meckling, W. (1976). Theory of a firm: managerial behaviour, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
- Lanniello, G., & Galloppo, G. (2015). Stock market reaction to auditor opinions - Italian evidence. *Managerial Auditing Journal*, 30(6/7), 610-632.
- Lennox, C., & Park, C. (2006). The informativeness of earnings and management's issuance of earnings forecasts. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 439-458.
- Li, H. (2017). The benefit of adding key audit matters to the auditing report. *Business and Management Research*, 49, 21-24.
- Li, H., Hay, D., & Lau, D. (2018). Assessing the impact of the new auditor's report. *Pacific Accounting Review*, 31(1), 110-132.
- Tahinakis, P., & Samarinis, M. (2016). The incremental information content of audit opinion. *Journal of Applied Accounting Research*, 17(2), 139-169.